

УДК 34.037

DOI 10.32782/2523-4269-2025-90-103-108

Снісаренко Ірина Євгеніївна,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1045-9291>**Завітренко Долорес Жораївна,**

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти

(Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка,

м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2005-4810>

ШЛЯХИ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ З ОСОБАМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

У статті окреслено проблему з'ясування ефективних шляхів взаємодії представників правоохоронних органів з особами, що мають особливі потреби. Акцентовано на труднощах, з якими стикаються правоохоронці під час взаємодії із цією категорією громадян. Зазначається, що правоохоронці повинні мати спеціальні знання й виробити відповідні вміння для ефективної комунікації з особливими людьми.

Автори наголошують на тому, що одним з основних чинників, які впливають на ефективність взаємодії, є належне навчання правоохоронців. Поліцейські повинні бути обізнані про різні види інвалідності й особливості поведінки осіб, які мають відповідні потреби. Автори наголошують на підготовці поліцейських до роботи з означеною категорією громадян.

Ключові слова: взаємодія, особи з обмеженими можливостями, маркери інвалідності, спеціальна підготовка правоохоронців, ефективність взаємодії, специфічні потреби й обмеження.

Постановка проблеми та її актуальність. Поліція як орган публічної влади здійснює правоохоронну діяльність відповідно до Конституції України, міжнародних стандартів, тому вона покликана забезпечити можливість реалізації громадянами своїх конституційних прав і свобод.

Щораз вища увага до прав людей з особливими потребами в сучасному суспільстві свідчить про необхідність створення умов для їхнього цілковитого включення в суспільне життя, що інколи передбачає контакти із правоохоронними органами. Особи з інвалідністю часто стикаються із труднощами у спілкуванні з поліцейськими через фізичні, сенсорні чи когнітивні обмеження. Ці труднощі можуть призводити до непорозумінь, стресу і навіть порушень прав людини. З огляду на це проблема забезпечення ефективної та інклюзивної взаємодії між поліцейськими та громадянами з особливими потребами постає особливо гостро, тому видається актуальною.

Огляд наявної літератури дозволив зробити висновок, що існує *замало* праць, які б описували ставлення правоохоронних органів до людей із такими вадами, як

розумова відсталість, аутизм, церебральний параліч, травма мозку тощо. Більшість осіб із цими розладами не можна вважати ні жорстокими, ні небезпечними, а їхня поведінка часто абсолютно передбачувана для фахівців, які мають досвід роботи з такою категорією населення. Спостерігачам їхня поведінка може здаватися девіантною або ірраціональною, проте правоохоронці повинні мати арсенал засобів і знань, які би сприяли ефективній комунікації з особливими людьми. Отже, опис шляхів взаємодії поліцейських і громадян зазначеної категорії вважаємо *актуальним* як для педагогічної науки, так і для сучасної поліцейстики.

Метою розвідки є опис шляхів взаємодії представників правоохоронних органів з особами з особливими потребами через створення сприятливих умов для їхньої успішної інтеграції в суспільство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Критерії реалізації та правового статусу суб'єктів (сторін) дозволяють вважати взаємодію Національної поліції з населенням у процесі здійснення поліцейської діяльності окремим видом соціальної правової взаємодії. О. Волуйко пропонує тлумачити поняття взаємодії

Національної поліції України з населенням як соціально зумовлену, узгоджену діяльність, утілену у співпраці суб'єктів взаємодії (органів Національної поліції України) й інститутів громадянського суспільства. Для цього необхідне використання відповідних форм і методів для подолання проблем, пов'язаних зі злочинністю, порушенням громадського порядку та безпеки, а також для поліпшення якості життя громади [1]. Аналогічної думки дотримується й С. Медведенко, за яким взаємодія Національної поліції України із громадськістю – це соціально зумовлена, узгоджена діяльність, виражена у співпраці між суб'єктами взаємодії з використанням відповідних форм і методів для досягнення спільної мети [2].

Є. Гіденко [3] вважає, що взаємодія поліції з населенням стала ще більш плідною в умовах війни. Адже концепція цього інституту передбачає партнерство, довіру, спілкування та діалог між поліцією та громадянами. Окрім того, довіра громадян до Національної поліції України залежить від успіху поліції у правовому захисті громадян, а також від рівня взаємодії громадськості із правоохоронними органами.

Будь-яка професія здобуває визнання в суспільстві через корисність, затребуваність і необхідність її для суспільства; будь-яка професійна діяльність націлена на покращення та полегшення життя людей у спільноті. Коли вибирає майбутню професію, громадянин дає згоду дотримуватися принципів і норм професійної етики. Водночас професійна етика як галузь прикладних знань формулює й обґрунтовує систему моральних норм і принципів, які діють у специфічних умовах взаємин людей у рамках окремої професії з урахуванням очікувань і запитів суспільства щодо цієї професії, а також окреслює межі професійної діяльності та професійної компетенції. Призначення професійної діяльності поліцейського полягає в тому, щоб: а) підтримувати правопорядок; б) розслідувати кримінальні правопорушення; в) притягувати підозрюваних і винних осіб до відповідальності; г) підтримувати мир і стабільність; ґ) надавати допомогу тим, хто її потребує; д) захищати представників уразливих і найменш захищених верств населення [4]. Беззаперечно, рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінювання ефективності діяльності органів і підрозділів поліції. Такі соціальні поняття, як «взаємодія», «партнерство» та «довіра», уважаються визначальними складниками успішної діяльності поліції як сервісної служби європейського зразка.

Виклад основного матеріалу. О. Бабенко визначає людину з інвалідністю як особу, яка внаслідок хронічних захворювань, уроджених чи набутих порушень у розвитку має обмеження в життєдіяльності, перебуває у складних і надзвичайних умовах і має особливі потреби в розвитку психофізичних можливостей, природному сімейному оточенні, доступі до засобів комунікації, соціалізації та самореалізації. Вирішення проблем людей з обмеженими функціональними можливостями в сучасному суспільстві може здійснюватися шляхом соціальної реабілітації, зокрема через залучення до центрів реабілітації, узгодження наявної мережі навчальних і виховних закладів з об'єктивною необхідністю та міжнародними нормативами щодо людей з інвалідністю [5].

Багаторічна практика європейських країн засвідчила, що одним із найважливіших інструментів правоохоронної діяльності є взаємодія з населенням. Поліція взаємодіє із громадськістю через підготовку та вико-

нання спільних проєктів, програм і заходів для задоволення потреб населення, а також покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань. Головною метою співпраці поліції та населення є зниження рівня злочинності на місцевому рівні, проведення широкої агітаційної роботи щодо популяризації законослухняного способу життя, дотримання прав і свобод людини. Отже, співпраця поліції та громади на місцевому рівні розглядається як ключовий засіб вирішення питань щодо забезпечення громадського спокою та правопорядку, захисту основоположних прав і свобод людини, запобігання кримінальним і адміністративним правопорушенням [6, с. 24–27]. На особливу увагу заслуговує питання ефективної та якісної взаємодії правоохоронців із громадянами, які мають особливі потреби.

Суспільна проблема ставлення до інвалідності. За минуле десятиліття зміст поняття «інвалідність» істотно змінився, адже відбувся поступовий перехід від «медичного» підходу до людей із інвалідністю до підходу, в основу якого покладено права людини. Люди з обмеженими можливостями вже не розглядаються як пацієнти або користувачі послуг, які потребують співчуття. Замість застарілих концепцій, відповідно до яких особи з інвалідністю вважалися «об'єктами» благодійності, лікування і соціального захисту, нині вони розглядаються як особи, що мають права, здатні заявляти про ці права та добиватися їх реалізації. Нині люди з інвалідністю визнаються повноцінними та рівноправними членами суспільства, здатними відігравати активну роль у суспільному житті за умови, якщо їм надається необхідна допомога та підтримка (Л. Прохоренко, О. Орлов [7]; Л. Прохоренко, Н. Ярмола [8]; С. Калтон, Г. Хол [9], Д. Морган [10]).

Важливою умовою соціальної інтеграції громадян з інвалідністю є впровадження для них рівних прав і можливостей з іншими категоріями населення. Поліцейські, які виконують свої завдання, повинні дотримуватися прав людини та сприяти тому, щоб люди з інвалідністю почувалися захищеними та не боялися звертатися по допомогу до правоохоронців. Послугуючись рекомендаціями Ради Європи про «Посилення соціального захисту в Україні», наголосимо на принципі успішної *комунікації* правоохоронців (яка залучає до співпраці та передбачає повагу, стриманість, пряме спілкування, чіткість і простоту висловлення, зібраність, емпатію, чутливе мовлення) та *інтеграції* осіб з інвалідністю в суспільство [11].

Окрім дослідники зважають на той факт, що в людей з особливими потребами фізичні страждання, психічний розлад, побоювання за своє здоров'я опосередкованим шляхом можуть істотно впливати на діалог із працівником поліції. На думку фахівців, працівник поліції у складних ситуаціях із зазначеною категорією осіб зобов'язаний керувати своїми почуттями та прагненнями, не втрачати гідності, орієнтири в ситуації, зберігати тактовність і вимогливість. Під час контактування з такими особами допомогу варто пропонувати лише тоді, коли стає очевидним, що людина не зможе подолати проблему самостійно. Особливо це стосується людей із вадами зору: під час зустрічі з такими особами необхідно називати себе і тих людей, які прийшли з поліцейським. Не варто також змушувати незрячого співрозмовника говорити в «порожнечу», не треба силоміць тягнути людину, яка погано бачить, за собою. Під час пояснення того, куди і навіщо треба йти, варто попередити таку особу про наявні перешкоди, як-от

сходи, калюжі, ями тощо. Наявність окулярів в інвалідів по зору полегшує сприйняття, але не вирішує проблем, пов'язаних із поганим зором, тому на всі прохання цієї людини, пов'язані з використанням зору, варто відповідати так само, як і людині, яка зовсім не бачить [4].

Проблема підготовки правоохоронців до роботи з особами, які потребують особливого ставлення. Виокремимо ще одне проблемне питання, яке потребує особливої уваги. Ідеться про те, що багато правоохоронців не проходять (або проходять вибірково чи поверхово) спеціальну підготовку щодо роботи із громадянами, які мають інтелектуальні та фізичні вади. Так, навчання з поінформованості про інвалідність є непослідовним, тому деякі офіцери можуть бути більш навченими, інші – не досить, навіть у межах одного відділу поліції. Окрім того, часто отримані знання можуть не «спрацювати» на практиці, адже невідомо, як буде реагувати на взаємодію з поліцейським особа з особливими потребами [12; 13].

Хоча правоохоронці не можуть самостійно встановити діагноз для осіб з особливими потребами, вони все-таки повинні бути уважними до тих ознак, які виявляються під час взаємодії. Маркери інвалідності в різних комбінаціях і ступенях тяжкості повинні враховуватись, але проблема комунікації та самовираження цим не обмежується: потрібно зважати на спілкування жестами, неодноразове повторювання слів і виразів, специфічні рухи тіла, відсутність контакту очей, безпричинні плач чи сміх, ігнорування вербальних команд тощо [14]. Особа, яка має фізичні або психічні порушення, що істотно обмежують одну або більше основних життєвих видів діяльності, або яка має історію або запис таких порушень, вважається такою, що має особливі потреби, а саме затримку розвитку (порушення фізичних, навчальних, мовних або поведінкових умінь), розумові вади (пов'язані з пізнанням/мисленням, вирішенням проблем, обробкою інформації та загальним інтелектом), фізичні вади (використання ходунків, інвалідних візків, тростин, мають нестійку ходу або втрату кінцівки), сенсорні вади (пов'язані зі слухом або зором) [там само, с. 2].

Під час контактування з людиною, яка має труднощі у спілкуванні, правоохоронець має слухати її уважно, бути терплячим, чекати, коли людина сама закінчить фразу, не виправляти її та не домоворювати за неї, намагатися ставити запитання, які потребують коротких відповідей або кивка. Варто бути готовим до того, що діалог із людиною з «утрудненим» мовленням забере більше часу, тому бажано домовитися про інший, вільний час. Не можна говорити різко з людиною, яка має психічні порушення, навіть якщо для цього існують підстави. Водночас не варто думати, що люди із психічними порушеннями більше за інших схильні до насильства, адже це міф. Щоби повернути увагу людині, яка погано чує, варто назвати її на ім'я. Якщо відповіді немає, можна злегка торкнутися людини за руку або плече чи просто помахати рукою. Не варто також забувати про оточення, тому що у великих або багатолюдних приміщеннях важко спілкуватися з людьми, які поганочують. Яскраве сонце чи затінок також можуть бути перешкодами у спілкуванні [4].

Взаємодія правоохоронців із людьми з інвалідністю. Комунікація з поліцією зазвичай відбувається в ситуаціях, де такі особи є жертвами/свідками злочину або вважаються зниклими, або є фігурантами перевірок добробуту, умов проживання, здоров'я та безпеки. У такому разі поліцейський потребує чіткого алго-

риту своїх дій, щоб максимально ефективно здійснювати процес комунікації. Для її здійснення поліцейські повинні бути обізнані про різні види інвалідності (фізичну, інтелектуальну, сенсорну та психічну), специфіку поведінки осіб, які мають такі особливості. Важливо, щоби в курсі навчання поліцейські не лише здобували теоретичні знання, а й виробляли практичні навички, зокрема правильного спілкування з людьми, які мають труднощі з мовленням або слухом, надання допомоги особам із руховими обмеженнями, як працювати з людьми, що мають психічні захворювання чи когнітивні порушення. Таке навчання, на нашу думку, дозволяє поліцейським краще розуміти потреби цих людей і надавати їм адекватну допомогу у критичних ситуаціях.

Такі ситуації можуть, зокрема, виникати під час взаємодії з дітьми з особливими потребами, яким необхідна соціальна, фізіологічна та психологічна підтримка (через зниження когнітивних функцій, порушення поведінки, дезадаптацію, депресію, панічні напади й інші ознаки їхнього сприйняття дійсності стає хаотичним, безладним, втрачається відчуття безпеки тощо) [15]. До того ж громадяни з особливими потребами часто відчують підвищений рівень тривожності у стресових ситуаціях. Поліцейські повинні бути чутливими до психоемоційного стану таких осіб і використовувати заспокоїливі методи взаємодії (наприклад, спокійну і м'яку інтонацію), дотримуватися особистих кордонів, щоби не спричинити додаткового стресу, надавати досить часу для розуміння/усвідомлення ситуації, уникнення поспіху.

Відомим є факт, що поведінка людей з особливими потребами під час спілкування може бути незвичною. Поліцейські повинні враховувати це, особливо коли йдеться про людей із вадами слуху, зору чи когнітивними порушеннями. Зокрема важливо, щоб поліцейські знали основи мови жестів або мали можливість викликати перекладача жестової мови; для осіб із порушеннями слуху можна використовувати письмові повідомлення, планшети, спеціальні додатки для комунікації; для людей із вадами зору можна використовувати тактильні методи, як-от спеціальні пристрої або рукописи, що допомагають забезпечити доступ до інформації. Робота з такими громадянами потребує розуміння природи кожної конкретної інвалідності, а також того, як взаємодіяти з нею. Ці знання особливо необхідні для правоохоронців. Багато поліцейських протягом усієї кар'єри не проходять навчання щодо взаємодії з таким контингентом. Це може призвести до негативних результатів як для самого поліцейського, так і для особи з особливими потребами та її близьких/родичів. Відсутність такого навчання може призвести до того, що правоохоронець не зможе визначити симптоми інвалідності, отже, може сприймати якусь поведінку як підозрілу чи небезпечну, тому він здатний створити проблеми під час взаємодії. Наприклад, під час допиту повинен здійснюватися контакт очима, але особи з розладом спектра аутизму часто не можуть контактувати таким способом під час розмови або ж можуть мимоволі здійснювати фізичний контакт. Поліція буде вважати це підозрілим, загрозливим або ж таким, що є ознакою провини. Правоохоронці повинні мати належні знання про потенційні характеристики та симптоми різних форм інвалідності, щоби належно реагувати на службові виклики [16; 17]. Отже, правоохоронці потребують ретельної, послідовної, точної та інформативної підготовки щодо особливих категорій громадян.

Висновки. Люди з особливими потребами стикаються із численними викликами в повсякденному житті, взаємодія із правоохоронними органами може бути для них додатковим джерелом стресу та невизначеності. Важливо, щоби поліцейські були підготовлені до роботи з такими людьми, уміли враховувати їхні специфічні потреби й обмеження. Створення умов для ефективної та чуйної взаємодії між поліцейськими і людьми з інвалідністю є необхідним кроком для забезпечення справедливості, безпеки й інклюзивності в суспільстві.

Уважаємо, що політика інклюзивності має стати основою для роботи правоохоронних органів, яка

надалі охоплюватиме не лише формальне навчання поліцейських, але й формування в них культури толерантності та поваги до людей з особливими потребами в суспільстві загалом. Для цього необхідно систематичне навчання правоохоронців, удосконалення інфраструктури та постійна співпраця з організаціями, що працюють із громадянами відповідної категорії. Відповідно до всього вищезазначеного, вважаємо перспективним подальше вивчення проблеми впровадження спеціальних комунікаційних стратегій у процес взаємодії правоохоронців з особами, що мають особливі потреби.

Список використаних джерел

1. Волуйко О. Взаємодія Національної поліції України з населенням: теоретичний аналіз. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 9. С. 206–209. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-9/49>.
2. Медведенко С. Адміністративно-правові основи взаємодії Національної поліції України із громадськістю у правоохоронній діяльності : дис. ... докт. філос. Одеса, 2020. 65 с.
3. Гіденко Є. Збільшення довіри населення як основний напрям роботи Національної поліції. *Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану* : матеріали Періодичної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 30 червня 2022 р. Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 24. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/301082/293287>.
4. Професійна етика. Основи професійної етики працівників правоохоронних органів. *Кодекс професійної етики поліцейського* : мультимедійний навчальний посібник / Національна академія внутрішніх справ. Кафедра філософії права та юридичної логіки. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/profesiina_etyka/info/lec_pep.html.
5. Бабенко О. Соціальна робота з дітьми, які мають функціональні обмеження. *Наука. Освіта. Молодь*. 2020. С. 14–15. URL: https://library.udpu.edu.ua/zbirnyky-naukovykh-prats-udpu/4582-2020nauk_prac.
6. Анісімов К. Взаємодія з населенням як пріоритетний напрям правоохоронної діяльності поліції США. *Забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції до дня Національної поліції України. Кропивницький, 2022. С. 24–27.
7. Прохоренко Л., Орлов О. Діти з особливими потребами в умовах кризових викликів: навчання і супровід. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. № 3 (2). С. 1–8. <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-17-119>.
8. Прохоренко Л., Ярмола Н. Діти з особливими освітніми потребами – рівні серед рівних. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. № 3 (2). С. 1–9. <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-3-4>.
9. Calton S., Hall G. Autistic adults and their experiences with police personnel: a qualitative inquiry. *Psychiatry, Psychology and Law*. 2022. Vol. 29. № 2. P. 274–289. <https://doi.org/10.1080/13218719.2021.1904455>.
10. Morgan J. Disability, Policing, and Punishment: An Intersectional Approach. *Oklahoma Law Review*. 2022. Vol. 75. № 1. P. 169–190. URL: <https://digitalcommons.law.ou.edu/olr/vol75/iss1/10>.
11. Голуб О., Горяченко Р., Ломакіна Т., Пашенко О. Комунікація поліцейських та людей з інвалідністю. *Рекомендації та практики ефективної взаємодії*. Червень 2024. URL: <https://rm.coe.int/communication-of-police-officers-and-people-with-disabilities-soft-2-/1680b42f37>.
12. Gulatia G., Cusack A., Kelly B., Kilcommins S. & Dunne C. Experiences of people with intellectual disabilities encountering law enforcement officials as the suspects of crime – a narrative systematic review. *International Journal of Law and Psychiatry*. 2020. № 71. P. 1–8. <https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2020.101609>.
13. Maza L. Why Police Need Better Training About Special Needs. *Enabling devices*. August 21, 2023. URL: https://enablingdevices.com/blog/why-police-need-better-training-about-special-needs/?srsltid=AfmBOoraZkYmew1x_C96wdnuTVbt_5inhvgkGBIMFT94b6lvz-M7QsNO.
14. Responding to and Interacting with Persons with Disabilities. Municipal Police Training Council Model Policy. *New York State Division of Criminal Justice Services*. New York. September, 2018. URL: <chrome-extension://efaidnbmninnibpcapjpcglclefindmkaj/https://www.criminaljustice.ny.gov/crimnet/ojsa/standards/MPTC%20Model%20Policy-Persons%20with%20Disabilities%20September%202018.pdf>.
15. Прохоренко Л., Стойка В., Йовдій В. Інклюзивно-ресурсні центри в умовах війни: окремі питання освіти дітей з особливими потребами. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2024. № 2 (23). С. 115–130. <https://doi.org/10.33189/epsn.v2i23.234>.
16. Ферт О. Освітній та соціальний компоненти комплексного підходу до організації інклюзивного простору. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки*. 2018. Вип. 12. С. 301–309. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apko_2018_12_29.
17. Vega O. Predictors of Officer Self-Confidence in Police Interactions with Disabled Individuals in Florida. *FIU Electronic Theses and Dissertations*. 2021. 140 p. URL: <https://digitalcommons.fiu.edu/etd/4915>.

References

1. Voluiko, O. (2020). Vzayemodiya Natsionalnoyi politsiyi Ukrayiny z naselenniam: teoretychnyi analiz [Interaction of National police of Ukraine with population: theoretical analysis]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 9. S. 206–209. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-9/49> [in Ukrainian].

2. Medvedenko, S. (2020). Administratyvno-pravovi osnovy vzayemodiyi Natsionalnoyi politysiy Ukrainy z hromadskistiu v pravooohoronnii diyalnosti: dys. ... doct. philos. [Administrative and legal bases of interaction of National police of Ukraine with the public in law enforcement activities]. Odesky derzhavny universytet vnutrishnih sprav. Odesa, 65 s. [in Ukrainian].
3. Hidenko, Ye. (2022). Zbilshennia doviry naseleennia yak osnovnyi napriam roboty Natsionalnoyi politysiy [Increasing public trust as the main direction of National Police]. *Aktualni problemy sluzhbovo-boyovoyi diyalnosti syl sektoru bezpeky i oborony Ukrainy v umovah voyennogo stanu: materialy region. nauk.-prakt. konf.* (Dnipro, 30 June, 2022 p.). Dnipro: DDUVS. S. 24–26. Retrieved from: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/301082/293287> [in Ukrainian].
4. Profesiyna etyka. Osnovy profesiynoyi etyky pratsivnykiv pravooohoronnih organiv. Kodeks profesiynoyi etyky polityseiskogo [Professional ethics. Basics of professional ethics of law enforcement. Code of professional ethics of a policeman]. *Multymediynyi navchalnyi posibnyk*. Natsionalna akademiya vnutrishnih sprav. Kafedra filosofiyi prava ta yurydychnoyi logiky. Retrieved from: https://arm.naiu.kiev.ua/books/profesiina_etyka/info/lec_pep.html [in Ukrainian].
5. Babenko, O. (2020). Sotsialna robota z ditmy yaki mayut funktsionakni obmezheniia [Social work with children with functional constraints]. *Nauka. Osvita. Molod'*. S. 14–15. Retrieved from: https://library.udpu.edu.ua/zbirnyky-naukovykh-prats-udpu/4582-2020nauk_prac [in Ukrainian].
6. Anisimov, K. (2022). Vzayemodiya z naseleнням yak priorytetnyi napriam pravooohoronnoyi diyalnosti politysiy SSHA [Interaction with population as a priority direction of law enforcement activity in the USA]. *Zabezpechennia publichnoyi bezpeky i poriadku v umovah voyennogo stanu: materialy Vseukrayinskoyi nauko-vo-praktychnoyi konferentsiyi* (do dnia Natsionalnoyi politysiy Ukrainy). Kropyvnytsky, S. 24–27 [in Ukrainian].
7. Prokhorenko, L., & Orlov, O. (2021). Dity z osoblyvymy potrebamy v umovah kryzovykh vyklykiv: navchannia i suprovid [Children with special needs under crisis challenges: training and supervision]. *Visnyk Natsionalnoyi akademiyi pedagogichnykh nauk Ukrainy*. № 3 (2). S. 1–8. <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-17-119> [in Ukrainian].
8. Prokhorenko, L., & Yarmola, N. (2021). Dity z osoblyvymy osvithnimy potrebamy – rivni sered rivnykh [Children with special needs are among equals]. *Visnyk Natsionalnoyi akademiyi pedagogichnykh nauk Ukrainy*. № 3 (2). S. 1–9. <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-3-4> [in Ukrainian].
9. Calton, S., & Hall, G. (2022). Autistic adults and their experiences with police personnel: a qualitative inquiry. *Psychiatry, Psychology and Law*. Vol. 29. № 2. P. 274–289. <https://doi.org/10.1080/13218719.2021.1904455> [in English].
10. Morgan, J. (2022). Disability, Policing, and Punishment: An Intersectional Approach. *Oklahoma Law Review*. Vol. 75. № 1. P. 169–190. Retrieved from: <https://digitalcommons.law.ou.edu/olr/vol75/iss1/10> [in English].
11. Holub, O., Horiachenko, R., Lomakina, T., & Pashchenko, O. Komunikatsiya politseiskiyh ta lyudei z invalidnistiu [Communication of police officers with disabled people]. *Rekomendatsiyi ta praktyky efektyvnoyi vzayemodiyi*. Cherven' 2024. Retrieved from: <https://rm.coe.int/communication-of-police-officers-and-people-with-disabilities-soft-2-/1680b42f37> [in Ukrainian].
12. Gulatia, G., Cusack, A., Kelly, B., Kilcommins, S., & Dunne C. (2020). Experiences of people with intellectual disabilities encountering law enforcement officials as the suspects of crime – a narrative systematic review. *International Journal of Law and Psychiatry*. № 71. P. 1–8. <https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2020.101609> [in English].
13. Maza, L. (2023). Why Police Need Better Training About Special Needs. *Enabling devices*. August 21. Retrieved from: https://enablingdevices.com/blog/why-police-need-better-training-about-special-needs/?srsltid=AfmBOoraZkYmew1x_C96wd-nuTVbt_5inhvgkGBIMFT94b6lvz-M7QsNO [in English].
14. Responding to and Interacting with Persons with Disabilities. Municipal Police Training Council Model Policy. New York State Division of Criminal Justice Services. New York. September, 2018. Retrieved from: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpca-pjpcgglefndmkaj/https://www.criminaljustice.ny.gov/crimnet/ojsa/standards/MPTC%20Model%20Policy-Persons%20with%20Disabilities%20September%202018.pdf> [in English].
15. Prokhorenko, L., Stoika, V., & Yovdiy, V. (2024). Inklyuzyvno-resursni tsentry v umovah viyny: okremi pytannia osvity ditey z osoblyvymy potrebamy [Inclusive-resource centers in war conditions: specific issues of education of children with special need]. *Osvita osib z osoblyvymy potrebamy: shliakh rozbudovy*. № 2 (23). S. 115–130. <https://doi.org/10.33189/epsn.v2i23.234> [in Ukrainian].
16. Fert, O. (2018). Osvitniy ta sotsialny komponenty kompleksnogo pidhodu do organizatsiyi inklyuzyvnogo prostoru [Educational and social components of a comprehensive approach to the organization of inclusive space]. *Aktualni pytannia korektsiyanoi osvity. Pedagogichni nauky*. Vyp. 12. S. 301–309. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apko_2018_12_29 [in Ukrainian].
17. Vega, O. (2021). Predictors of Officer Self-Confidence in Police Interactions with Disabled Individuals in Florida. *FIU Electronic Theses and Dissertations*. 140 p. Retrieved from: <https://digitalcommons.fiu.edu/etd/4915> [in English].

Snisarenko Iryna,

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0102-0911>

Zavitrenko Dolores,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Pedagogy and Special Education
(Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2005-4810>

WAYS OF POLICE INTERACTION WITH PEOPLE WITH SPECIAL NEEDS

The paper highlights the issues of clarifying the effective ways of interaction of law enforcement agencies and persons with special needs. Particular attention is paid to the difficulties faced by law enforcement officers during interaction with this category of citizens, and which can cause misunderstandings in the communication process. It is noted that law enforcement officers must have some knowledge and skills that would contribute to successful communication with people who have special needs.

The professional activity of a police officer is to maintain the rule of law in specific conditions of relationships between people, which can indicate the level of his professional competence, as well as to assist those who need it. The level of confidence of the population in the police is the main criterion for assessing the effectiveness of its activity.

The authors emphasize that during the interaction with people with special needs the police are obliged to manage their feelings and aspirations without losing dignity, and orientations in the situation, one of the main factors that influence the effectiveness of interaction is the proper training of law enforcement. Police should be aware of different types of disabilities and the peculiarities of the behavior of persons who have such needs. It is important that training includes not only theoretical knowledge, but also practical skills.

The authors place particular emphasis on training police officers to work with people with special needs, taking into account their specific needs. Creating conditions for effective interaction between police and people with disabilities is essential to ensure fairness, safety and inclusion in society.

Key words: *interaction, people with disabilities, disability markers, special training of law enforcement officers, effective interaction, special needs and restrictions.*

Надіслано до редколегії 25.02.2025